

JAN KŘIPAČ / 9. 9. 2021

Filmová projekce umožňuje jedinečný zážitek. Rozhovor s Davidem Havasem

Kino Ponrepo staví svůj program na klasických filmových projekcích. Představuje v něm sbírku Národního filmového archivu, ale také filmy zapůjčené ze zahraničních kinematék a muzeí. Proč je pro Ponrepo analogový film důležitý a jaký je aktuální program kina, přibližuje v rozhovoru jeho vedoucí David Havas.

Jak kino přečkalo lockdown?

Během lockdownu jsme si potvrdili, že pořád věříme tomu, že kino je pro diváka unikátní zážitek a že umělecká díla včetně filmu by měla být zakoušena jinde než doma v posteli. V online programu jsme se pak nezaměřili na filmy, které má Národní filmový archiv v distribuci, ale na projekce, které by byly v kině méně navštěvované, ale v online prostoru měly potenciál dostat se k více divákům. Zároveň tyto programy zpřístupňovaly veřejnosti sbírku NFA v její rozmanitosti. Takže jsme například uváděli zpravodajské, rodinné či amatérské filmy. Díky tomu jsme spolupracovali s kolegy, s nimiž se tak často při vytváření programu nepotkáváme.

Normálně promítat jste začali v červnu?

Už na konci května. Začali jsme projekcemi němých filmů s živým doprovodem, které byly zároveň streamovány na portálu Filmový přehled. To bude možná pro kina i jiné prostory – a spousta z nich už to dělá – další krok, jak dostat jejich program k divákům. Primárním místem akce je živá projekce s publikem, ale pak jde o to, aby zůstala taky zaznamenaná pro lidi, kteří zrovna nemůžou přijít. Kromě toho jsme promítali hodně z filmových kopií, snad nejvíc za poslední léta. Tím jsme se vrátili k našemu základu, což je analogová filmová projekce.

Proč je pro vás analogová projekce důležitá?

Protože umožňuje jedinečný zážitek, který nejde jednoduše zaměnit za digitální promítání. Pro mě třeba projekce z 35mm kopie vytváří v kině specifické světelné i akustické – pokud je slyšet zvuk z kabiny – prostředí. Navíc tím, že jsme součástí paměťové instituce, přistupujeme ke kopii jako k paměťovému artefaktu, který prošel nějakým historickým procesem, který se do něj obtisknul. Snažíme se tedy publiku představit původní filmové artefakty, kterými jsou analogové kopie, nikoli jejich digitální přepis.

V Česku naštěstí pořád existují kina, která ještě promítají z filmu, ale je jich stále méně. Tím ubývá i promítačů, kteří umějí nakládat s filmovým materiálem. Proto chceme do budoucna nabízet zájemcům profesionální kvalifikaci, která by zahrnovala filmovou a výhledově i digitální projekci. Pokud bychom nepromítali z kopií, tak přijdeme úplně o profesi klasických filmových promítačů, a tím pádem nebudeme moct prezentovat naši filmovou sbírku, která je jedna z největších na světě.

Máte nějak nastaveno, jak budete fungovat s ohledem na protiepidemická opatření?

Momentálně si nechceme kazit plány do budoucna kvůli tomu, že bychom se báli, co nastane. Takže jsme se snažili vytvořit program v celé šíři, včetně pravidelných i nepravidelných cyklů, který uskutečníme živě, pokud to jen půjde. Nechtěli jsme žít z nějakého plánu B, který by neměl žádné ambice. Proto je program na září a říjen docela nabitý a doufáme, že proběhne celý.

Co divákům nabídnete?

Program je jako vždycky postaven na několika hlavních cyklech. V nich představíme zejména tři velké filmaře – Satjádžita Ráje, Miklóse Jancsóa a Andrzeje Munka. Ve všech případech promítáme z našich kopií, ale u Jancsóa bychom chtěli retrospektivu rozšířit o jeho pozdější filmy, které u nás nikdy neběžely. Podobně jsme se snažili ve spolupráci s kolegy ze cinematéky v Toulouse doplnit retrospektivu Jeana-Luca Godarda, která probíhá už od června, o tituly *Běda mi!* a *Nová vlna*, které jsou v jeho tvorbě zásadní, přesto se v českých kinech nikdy nepromítaly. Kdybychom se bavili o tom, co doporučit z programu Ponrepa, nejlepší je možná říct, že film, který vám podle

jména režiséra a herců neřekne vůbec nic, tak na ten běžte. Bude to něco, co byste asi nehledali na Netflixu, přesto to bude stát za to. Takto je například koncipován i dvojprogram složený z filmů Monte Hellmana a Vittoria De Sety, což jsou režiséři, kteří byli doceněni teprve nedávno. Obecně mám za to, že jsme asi všichni během lockdownů zjistili, že na internetech člověk najde skoro všechno, po čem touží, a naším úkolem v Ponrepu je s kolegy sestavit program ve velké míře z filmů, které byste sami od sebe a v nabízeném kontextu nehledali. Bohužel tím sekundárně děláme peklo ze života našemu PR oddělení (smích).

Většina diváků asi nebude znát ani rané filmy Gorana Paskaljeviće a jeho jugoslávských spolužáků z FAMU, které tvoří další z cyklů...

Tady je důležité zmínit, že na programu Ponrepa se podílejí také kurátoři a kurátorky NFA. Marie Barešová, které je odbornicí na jugoslávskou kinematografii, připravila program zaměřený na tyto snímky absolventů FAMU. Podobně Iwona Łyko Płos kurátorovala retrospektivu Andrzeje Munka. Ale myslím si obecně, že archivní kino, jako je Ponrepa, se může stát místem určité archeologie, která sahá i za hranice klasické kinematografie – do oblasti například experimentálně laděných televizních pořadů nebo divadelních záznamů. Část podzimního programu proto vychází z naší spolupráce s HaDivadlem, které v současnosti experimentuje s formami divadelního záznamu a také pracuje s estetikou live cinema, kdy se část inscenace odehrává mimo zrak diváka a herecká akce je vymezená filmovým plátnem. Představíme tři formálně odlišné záznamy různých představení, která z tohoto principu vycházejí, a doplníme je o diskuzi na téma live cinema na prknech divadla a možnostech prezentace divadelního záznamu v prostoru kina.

Událostí bude retrospektiva Pedra Costy za jeho osobní účasti. Jak tento cyklus vznikl?

Já mám dlouhodobě blízko k portugalské kinematografii a vůbec k Portugalsku jako takovému. Cyklus vznikl úplně jednoduše. Dlouhodobě usilujeme přivést do Ponrepa Miguela Gomeše, což se nám zatím nepodařilo, protože zrovna točil svůj poslední film (*Évonprs deníky* byly letos uvedeny na MFF v Cannes – pozn. red.). Nicméně jsme zkusili přes mého kamaráda Christophera Smalla, který pracuje pro festival v Locarnu a portál DAFilms, aby nás propojil s Pedrem Costou. Jelikož Costa nikdy v Praze nebyl

a rád by se sem podíval, tak s nápadem na retrospektivu souhlasil. Bylo to ale zrovna v době, kdy začínal covid, který naše plány zhatil. Cyklus jsme museli několikrát přesunout, tak snad teď proběhne vše, jak má.

Costa je další z řady významných současných režisérů, kteří v Ponrepu osobně představili svou tvorbu – ať už to byl Arnaud Desplechin, Leos Carax nebo Hou Hsiao-hsien. Na programu spolupracujeme s FAMU, což umožní studentům se s Costou setkat a konzultovat s ním své práce. Nechtěli jsme totiž, aby se jednalo o standardní návštěvu filmaře, který prosloví masterclass a odjede pryč. Naopak jsme přišli s návrhem, aby se Costa věnoval poměrně intenzivně některým konkrétním studentským projektům. Podle jeho reakce odhaduju, že by ho to mohlo i bavit.

V Ponrepu budou probíhat projekce a debaty s diváky. Cyklus je koncipován tak, že promítneme nejen jeho filmy, ale také jeho vlastní výběr oblíbených snímků. Takže diváci uvidí například němý film Johna Forda *Před puškami cowboyů*, *Celou noc* od Chantal Akermanové nebo *Fengming* od Wanga Binga. Tyto snímky budou doplněny o Costovy krátké filmy, které s nimi nějakým způsobem komunikují.

Kromě samostatných retrospektiv uvádí Ponrepo také dlouhodobé, průběžné cykly. Jaké jste pro letošek připravili?

Naším nejdelším cyklem je Film před sto lety, ve kterém se snažíme přibližovat divákům dějiny rané kinematografie. Už se pomalu blížíme ke zvukovému filmu (smích).

Jednotlivé projekce jsou doprovázeny živou hudbou, takže se snažíme také o určitou hudební dramaturgii. Vybíráme autory různých zaměření od akustické po elektronickou hudbu, ale neopomíjíme ani klasický klavírní doprovod, který k němým filmům historicky patří. V některých případech také rekonstruujeme původní filmovou hudbu, pokud se k ní dochovaly partitury.

Dalším průběžným cyklem je Paralelní kino, které připravují kurátorky Johana Ožvold a Sylva Poláková. Podzimní program bude zaměřen na umělecké školy UMPRUM a FAMU, zároveň ale veřejnosti představíme například fond experimentálních filmů a videí ze sbírky NFA. V cyklu Film a klima zase reflektujeme aktuální environmentální problematiku. Dramaturgicky se na něm podílí více institucí a odborníků. Promítáme unikátní archivní snímky, ale také studentské práce nebo aktuální faktografické dokumenty. Projekce jsou pak doplněny o střídou diskuzi s odborníky. Střídou

myslím ve smyslu konstruktivní odborné osvěty, naše role je v tomto ohledu jasná, ale na programu spolupracujeme jak s aktivistickými spolky, tak s odborníky. Je nutné říct, že jde vlastně o naprosto homogenní názorovou skupinu lidí, a proto náš program i činnost klima skupiny uvnitř Národního filmového archivu považuji za klíčové věci, na které se v současnosti má smysl soustředit.

A nakonec nesmím zapomenout program pro nejmenší diváky. V cyklu Ponrepo dětem kombinujeme klasické snímky s novější tvorbou a program je rozdělen podle věkových kategorií. Po projekci následuje dílna, ve které si děti mohou vyzkoušet různé filmařské techniky. Covid nám loni trochu zkomplikoval náš cíl nabídnout dětem sofistikovanější dílny, ve kterých si vyzkoušejí například ozvučování němých filmů tereminem a dalšími specifickými nástroji, nebo se zaměří na práci s filmovou surovinou a filmovou projekcí. Těšíme se, že letos na podzim už konečně proběhnou podle plánu.